

Latweefch u Awises.

Nr. 30.

Zettortdeena 25. Juuhli

1857.

Awischu-sinna s.

Muhfu wezza Keisereene, ar sawu dehlu Mikailu un winna bruhti un zitteem augsteem raddeem 19tä Juuhlija atnahku si us Berlini, kur winnas brahlis, Pruhfchu Kehnisch un zitti augsti Kungi tohs ar leelu gohdu usnehmuschi. Muhfu Kungs un Keisers un Keisereene wehl masgajahs Kif singe un turpu dauds augsti Kungi dohdahs. Arri Bahdenes Leelmahte turpu dewufees ar ugguns ratteem us dselses zelta. Bet ahtri streijoht rittenis isskrehjis no dselses gramas, ratti apgahsfchees un patti Leelmahte eewainota tappusi, ir zittas zeenigas kas tur ratdös bijuschas, Deewö pafargajis no nahwes un nu jaw effoht dauds mas atspirguschas. — Pehterburga no 15 Aprila lihds 1 Junija d. pa juhru un pa uppehm un kanahleem atnahkuschas 4246 leelas un masas laiwas ar wifadu prezzi kas wehrtibä isness 5½ milljoni rubli. — Enlendexem nu eet gruhti deesgan pa Aßiu, jo taifahs us leelu karre ar Kineseri walsti — to leelaku walsti kas pafaule; tomehr zerre tohs ahtri winneht, jo Sprantschi un Amerikaneri ees paligä. Kineseri gan irr lepni deesgan, bet lohti bailigi, aplami un prett muhfu skunstigahm karra-leetahm mas ko eespehj. Wairak behdu teem irr ar Indiu, jo tas saldatu dumpis, ka rahdahs, paleek jo leelaks, jebchu tee Indijeru laudis gan meerigi, un tikkai tee saldati no paganu tizibas dumpi zell un breefmigus darbus darra. Pee Dehlijas un ir zittas weetas Enlenderi tohs jaw effoht labbi fakahwusch. Bet wehl nau saldatu deesgan un Enlenderi nu suhta 25 tuhlest. no sawas semmes. Arri Enlenderu

leelakais Generals Indijä ar Kolera-fhrgu ahtri nomirris un nu Generali Kampbellu, kas Krimmë stripri turrejees, turpu suhtijuschi. Schis deen naft skreedams us Indiju tuhgal dewees. Bet wehl ilgi buhs, kamehr karra-kuggi tik tahlu zellu us Indiju warr noeet. Skattees Amerikas lantkahrtē tais pufslohdës kur unzik tahlu teem jaet. Patam ir Perseri — kaut gan meeru jaw derrejuschi, bet nu redsedami ka Enlendereem darbs ar Indijereem un Kinesereem — ne gribb atdoht to Erates pilfatu Afganistanā un scho leetu wilzina. Perseru karfch Enlendereem makfajoht wairak ka 11 milljonu fudr. rubli. Tad ta nauda par tik ihfu karre! — Italijà nu dumpineeki salausti, bet bij nodohmajuschi leelu pohstu darriht. Genuäs pilfata bij fakrahjuschi un slehpuschti dauds karra eerohschus un appaksch nammeem gangus ar pulweru peelahdetus taisjuschi, ka pilfatu warretu pohstiht un tad wissu pilfatu islaupiht. Tad ta rasbaineeki! Pilfatneeki no tam ne ko ne bij mannijuschi; bet redsi Sprantschu polizeja Parisē to finnajuse useet un finnamu dabuht, kas Sardinjeru semmē noteek un tad sianu par to turpu laiduse. Tä tad wissu usgahjuschi un isglahbusches. Tad ta polizeja! Bet ir Parisē scheem dumpineekem beedri bijusch, kas ir tur stikkus gribbejusch padarriht. Nu wissi rohkä s un teefä. Ir Spanjereu semmē schee kahdä pilfata iszehlusches, laupijuschi, dedsinajuschi un zilwekus nokahwusch, kamehr waldischana tohs us-warrejuse, zittus tuhgal us weetas likkuse no-schaut jeb pakahrt un zittus wehl teesa! Ak pohsta laudis!! — Parisē nomirris wezzu wezzais dseefmu meisteris Berangers, augsti

zeenihts pa wissu Sprantschu semmi no augsteem un semmeem! Keisers Napoleon pats tahn behres tam taisijis — bet kā wairak kā 500 tuhkf. zilweku Parise faskrehjuschi pa eelahm to lihki us basnizu un kappeem pawad-dih, un starp scheem arri schahdi tahdi laudis gaddijuschees, kas labbu darbu lauschu druhsmā jaw nedarra, tad Keisers lizzis pulks saldatu, ir leelus gabbalus wissur nolikt tur ween lihkiis bij jawedd, un ta tikkai gohdam wiss gahjis. Tad ta behres schim wiham, kas no nabbagu kahrtz d'simmis un tikkai ar sawahm jaunahm singehm ko rakstijis un ar sawu gohdigu dsihwou augstu un semmu lauschu firdis un mihlestibu mantojees. — Spanjeru un Sprantschu semme preezajahs, ka scho gadd Deews teem dohd lohti baggatigi ptaut un wissadu auglu itt papillam. Arri Greekeru semme jaw plahwuschi un irr labbi augki. — No Seeme Amerikas raksta, ka 1856 gaddā turpu atnahkuschi un tur us-mettuschees gan drihs puhs treschu simts tuhstoschhu zilweku.

S-3.

Taunas sinnas.

Widsemme 1856 bijuschi 136 ammatneeku beedribas, ar 1801 meisteri, 2151 setti un 1880 ammata puiscHEEL. Widsemme pawif-fam 3374 pabrihki un sawoddi kur wissadas leetas taifa. Rihgā irr 61 pabrihki. Rihgas aprinki 20, Kursemme mas tahdu; te wissu-wairak darbojahs ar lauku-kohpfchanu, jo zausr zaurim rehkinahs Kursemme irr labbaka semme un jo baggati augli tohp isaudsinati ne kā Widsemme un Iggauau semme. Is-slaweta maises semme irr Leischu semme, bet deemschehl tur to tik labbi gan nekohp. Wehl eet pa wezzam un ar taunas mohdes prahrtigun labbaku semmes kohpfchanu tik dauds tur ne puhlejahs, kā taggad Kursemme Kungi un arri jaw dauds semneeki ar to darbojahs. Laudis no Kungeem noredsejuschi, ka ar tah-

deem jauneem lauku-rihkeem, jaunu lauku-edallischanu un wissadu fehklu fehchanu jo baggatus auglus warr isaudsinati ne kā pa wezzam strahdajoht un kur ar to renti brihwā palikkuschi un pee labba spehla kluüschi, stipri jaw sah dohtees us tahdu prahrtigun jaunu lauku kohpfchanu. Lai Deews palihds eetaistees labbaka dsihwē, bet lai arri ne peemirist, ka wissas dsihwes ihstais pamats irr un paleek — ka tee dsihwo eelsch Kristu Jesu. Ja tu mihtais Latweetis pateest pahrtizzis gribbi dsihwoht, tad lai 3 leetas tewim nebuht ne truhkf: tizziga un Deewabihjiga firds — prahrtiga labbi mahzita galwa un gudras rohkas, kas preezigi pee sawa darba kerrahs un turrah. Ja weena no schahm leetahm tewim truhkf, tad scha woi ta ne ees labbi; darri kā sinnadams, labbi ne buhs!

No Amerikas. Tur seewischki mahztees un paleekoht par daktereem; — seewischki skaitls, kas par augsteem skohlmeistereem un studenteem, dakteru sinnaschanas mahzahs, arween waitumā eijoht. — Leelos un masos pilstatos preeskahm effoht skohlas; un 2 tahdas skohlas patti waldischana effoht zehlusi un kohpjoht. — Emilie Blankwell ar sawu mahsu Jaunjorkes pilstatā effoht tahs maktigakahs pahr tahm zittahm.

J. B.

Mahlders bes rohkahm.

Deewa darbi irr lohti brihnischki; wissfaweeem raddijumeem neisprohtamu spehku peelizzis. Raugait neredsigus, zil mannigi winni irr; raugait mehmus zilwekus, kā winni ar rohkahm mahk isteikt sawas dohmas; raugait kurlus, kas tomehr pee muttes un mehles-kustinaschanas noproht, ko zits runna.

Schē jums gribbu stahstiht par nabbadfinu, kām rohkas pawiffam nebija, un tas tomehr palikke par leelu, sinnamu mahlderi.

Ay triju lungu deenu 1806itā gaddā Liljes pilstatā, Sprantschu semme, nabbagu kurp-

neeku faudim peedsimme dehls tik nejauks, ka wezza mahte to pawissam noslehpe, lai mahte nedabbujoht ne redseht un tehws gauschi raudaja. Draudsenes isbibhjuschahs to redseja un nopushdamees fazzija: „kaut jel Deewos wianu drihs peenemu.“ — Bet Deewos wianu nepeenehme, un kad ta behrna mahte usstahje, lai wianai rahdoht sawu behrnu, tad autindis to ta eetinne, ka galwina un gihmis ween bija redsams. Mahte preezajahs, — bet kad pehz kahdahm deenahm patte behrnu kohpe, zit neisbihjahs redsedama, ka behrnam rohkas pawissam nebija, leeli ihfu-ihfini, un kahjas tik sihkas, ka rohkas, un lai mahte gan skaitija, tad tomehr wairak neatradde ne ka tschetrus pirkstus pee katraas kahjinäs. Nabbaga mahte azzis nopluhde ar affarahm; wiana ilgi flattijahs us scho sawu pirmu behrnu, tad to pazeldama fazzija: „Es tevi tomehr mihkoju, un mihtoschu, tamehr Deewos tevi usturrehs.“ Skuhpstidama sawu dehlu tehram pafneedse, un tehws issauzahs: „Es tevi arri gribbu mihkoht.“

Ko Deewos schim behrnam pee meesas lohzekeem bija atrahwis, to behrna prahtam bija peelizzis. Winsch bija lohti mannigs, un tik wehrigs, ka kahjas wianam palikke rohku weetä. Ko zitti behrni ar rohkahm strahdaja, to Besarinsch (jo tas bija wiana wahrds) padarija ar sawahm kahjahn. Nasi, schkehres winsch labbak riikoja ar sawahm kahjinahm, ne ka dauds behrni ar rohkahm.

Zitti laudis runnaja wiana tehram, kam wahrds bija Dikornets, lai sawu dehlu par naudu rahdoht, ka daschlahrt ehrmu. Bet Dikornets bija gohda-wihrs; to winsch negribbeja ne dsirdeht, lai gan wianam gruht nahze ar sawu karpneeka darbu maissi pelniht.

Kahdu reisi wezs skohlmeisteris Dimonzels scho puiseni redseja, ka tas fehdedams ar kahjahn fewim spalwu fataisija, un fahke bohstawus wilkt. Dimonzelam scha labprahliga behrna schehl palikke, winsch luhdse, lai Dikornets maissi Besarinu wianu skohla leekoht;

schis wianu gribboht mahziht bes mafas. Dikornets ta darrija, — un ne gads nebija pahrgahjis, tad Besarinsch par wisseem skohlehnem bija tas labbaais rakstitajs, par kaunu dauds skohlehnem, kam Deewos pilnigus lohzeeklus dewis, un kas nedennahs sawu darbu pilnigi isstrahdaht. Bet schis puiseens neween rakstu-sihmes tik smukkas istaisija, ka bija ko brihnitees, winsch ar sawahm kahjahn arri mahleja ta, ka labbak newarreja. Dimonzels luhdse finnamu mahlderi, ar wahrdi Watto, lai tas wianu mahzoht. No ta laika winsch palikke par mahlderi, un wianam tik labbi isdewahs mahleht, ka weenu gohdu pehz ohtra fewim mantoja, ihpaschi leelu festa sihmi, ko nedabbi zits, ne ka tee wisslabbakee mahlderi.

Mihkais Deewos schim krohplitim gruhtu likteni bija peelizzis, — jo bes rohkahm dsihwoht laikam gruhts liktens! bet Deewos brihnischki wianam palihdseja. Un kad dibbinjam, kapehz gan Deewos tam nabbadfinam tahdam likke dsihwoht, — tad ja-atbild: lai zilweku mihlestiba un schehlsfirdiba pee wianam parahdotees. To winsch baggatigi atraddis. Ihpaschi baggats kungs, ar wahrdi Demalji, Liljas pilsata wianam palikke par draugu, — par tahdu draugu, ka tehws un mahte newarreja buht. Jo, woi tas naw pateesiga drauga prahts, ko Demaljis muhsu krohplitim neapnizzis lihds pat beidsamam gallam parahdiya? Winsch, pats mahlderis un mahzihts wihrs, scho nabbadfinu wissu muhschu kohpis. Demaljis wianu waddija lihds pat beidsamai stundai, kad tas sawa 50ta gadda nomirre.

Bet Deewos schim krohplitim wehl zittas firdis mohdinaja us mihlestibu un palihdsibu. Sprantschu lehnina brahlis kahdu reisi amekleja Liljes pilsatu, un mahlderu skohlu apluhkodams, winsch redseja ka Besars nupatt leelu simukku bildi beidse mahleht. Tas wianam ta patikke, ka wianam novehleja ilgadus 300 fudr. rubl. doht (jeb Sprantschu

naudu 1200 frankus). No ta laika Zesars dsihwoja paschā leelakā Sprantchu pilstatā Parīzē. Tur wiinaam weena gohda-makfa pehz ohtras eenahze, un weena gohda-sihme pehz ohtras. Winsch sawā darbā bija neap-nizzis, kamehr Deewam patikke, winnu pee fewis panemt. Tas bija 27tā Aprīli schinni 1856tā gaddā.

Kas to lassā, tas lai nedohma, kā Deewam neweena leeta naw ne-eespehjama. Kad Deewas zilwekam prahdu un sapraschanu dewis, un deewabihjigu un tizzigu firdi, tad zilweks irr pilnigs, lai tam arri nebuhtu ne rohkas, ne kahjas.

D—b—r.

R i t s i ē.

Raug! kas tad tas par wahrdū? Kurſch tahdu sawā muhschā dsirdejis? Pats arri to wehl ne esmu dsirdejis no Latweeschū muttes, bet tik lassijis ween, Iggauini ar to nosauzoht sawadu zirzeni sorti kas ne eeksch mahjahn

bet pa laukeem dsihwo, un Wahzsemme gan labbi pasihstami, jebchu ne kā labprahrt ne eraug wiinus, jo no=ehd winni sahli un grādus un laukmallās appalsch semmes eeksch zaurumeem miht, kur fanefs kohpā kā amsteri (laifi Awiſes 1855 Nr. 37) to ween warr un irr tikpatt nefaderrigi kā ſchē. Dauds tumſchaki wiini ne kā muhsu zirzeni, gan drihs melni, arri druzzin leelaki; bet musikanti tahdi paschi. Mahtitehm wirſpahri kā ſmalki tihklaini. — Woi nu wiinni pateesi Kurſemmē, — warr buht us Leifchu puffi, woi Widſemmē, kautkur uſectami, to ne ſinnu. Ja Iggauineem wahrds preekſch teem, kā tad Widſemmē to ne pasihtu? Eſſoht Widſemmē teefcham bijuschi, kā kahds wezs gudrs kungs rakſtōs ſtahſta, bet winsch naw krahpees, un woi wehl irr, to labprahrt gribbetum ſchi Awiſes dabbuht laſſiht! Latweeschū walodā ſcho putnu warretu nosaukt par lauka-zirzeni. Tik lai pamihſchu ne dohma wiina weetā uſ semmes-wehſi jeb kireli, — kas zittahds.

H. K.—ll.

Labbibas un prezzi tirgus Rīhgā tai 22. Juhli un Leepajā tai 20. Juhli 1857 gaddā.

M a k f a j a p a r :	Rīhgā.		Leepajā.		M a k f a j a p a r :	Rīhgā.		Leepajā.	
	R.	R.	R.	R.		R.	R.	R.	R.
1/3 Tſchetw. (1 puhrū) rudsū . 230 —	2	50	2	30	1/2 puddu (20 mahrž.) dselses . .	—	80	—	90
1/3 " (1 ") kweefchu 325 —	3	50	3	60	1/2 " (20 ") tabaka . .	1	75	—	—
1/3 " (1 ") meefchu 215 —	2	20	2	—	1/2 " (20 ") fahkihtu appiuu —	—	—	2	50
1/3 " (1 ") auſu . 110 —	1	15	1	20	1/2 " (20 ") ſchah-zuhku gall.	2	80	—	—
1/3 " (1 ") ſirau 250 —	3	—	—	—	1/2 " (20 ") krohna linnu	1	75	2	—
1/3 " (1 ") rupju rudsū milt.	2	25	2	50	1/2 " (20 ") brakka linnu	1	40	1	—
1/3 " (1 ") bihdeletu " "	3	—	3	20	1 muzzu linnu fehlu . . . 6 lihds	9	—	—	—
1/3 " (1 ") " kweefchu mil.	4	40	4	—	1 " filku	13	50	13	50
1/3 " (1 ") meefchu putraim.	3	25	2	60	10 puddu farlanas fahls . . .	5	—	5	—
10 puddu (1 birkawū) feena . . .	4	50	—	—	10 " baltas rupjas fahls . . .	5	—	4	60
1/2 " (20 mahrž.) ſweesta —	3	30	3	30	10 " " ſmallas . . .	5	—	4	—

Leepajā lihds 17. Juhli d. atmahf.: 84 kuggi un isgahj. 78. Rīhgā lihds 22. Juhli atmahf.: 1032 kuggi un isgahj. 636.
Atmahfuschi: 577 struhgas un 2881 plohſti.

B r i h w d r i e ſ e h t.

No juhmallās-gubernements augtas valdīšanas pusses: Canzlei-Director B. Gruner, ūslv. Censor. Jelgavā, tai 23. Juhli 1857.
No. 137.